

Kõrgem kunstikool Pallas

Skulptuuriosakond

Unistuste maastiku loomine

(Creation of a Dreamscape)

Diplomitöö

Andreas Tukmann

Juhendaja Leena Kuutma, MA

Tartu 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. NÄIDEND KOLMES VAATUSES	4
1. 2. Proloog	4
2. ESIMENE VAATUS	5
3. TEINE VAATUS	8
3. 1. Kompositsioon	8
3. 2. Punkt	9
3. 3. Joon	9
3. 4. Loometeooriad	9
4. KOLMAS VAATUS	12
4. 1. Materjal	14
4. 2. Kolmnurkadest	15
4. 3. Epiloog	17
KOKKUVÕTE	19
SUMMARY	20
KASUTATUD KIRJANDUS	21
LISAD	22
Lisa 1	22
Lisa 2	23
Lisa 3	24
Lisa 4	25
Lisa 5	26
Lisa 6	26
Lisa 7	26

SISSEJUHATUS

Diplomitöö eesmärgiks on uurida struktuure, mida olen endas kandnud õpingute algusest saadik. Diplomitöö praktiliseks osaks on abstraktne ja suuremõõtmeline struktuurne teos. (Lisa 1)

Materjalina kasutasin põhiliselt keevitatud terast. Installatiivse terviku osad on ka mõned varasemalt valminud tööd, mille kasutamise eesmärk on näidata kujundite ajalist ulatust. Installatiivses tervikus kasutan sarnaseid kujundeid kandvaid teoseid varasemast loomeperioodist. Seda kõike selleks, et teha nähtavaks kujundite ajalist ulatust. (Lisa 4)

Olen terve elu veetnud loomingulises keskkonnas. Enamus vanema põlvkonna esindajad, kellega olen kokku puutunud, on kunsti ja inseneeria valdkonna esindajad. Nii lapsepõlv kui ka suur osa nooruspõlvest on möödunud liikudes erinevate aiamaade, ehitusobjektide ja kunstiklasside vahel. Elus esimest korda sain enam-vähem eraldatust tunda Tartusse kolides. Õpingud Kõrgem Kunstikool Pallasel on minu iseseisva loomingu algus. (Lisa 2)

Diplomitöö eesmärk on mängida suurte mõõtmete ja struktuuride kompositsiooniga, kaardistada kujundlikult mälu- ja psühholoogilist maastikku. Kasutan selleks eelnevaid kogemusi, mida olen saanud õppides skulptuuri osakonnas. (Lisa 3)

Tekstiline osa on loovtöö orgaaniline osa, seetõttu olen klassikalisest formaadist liikunud loova n-ö vaba näidendi vormini. Lisaks sellele tsiteerivad näidendi tegelased ütluseid erinevatest teemakohastest raamatutest ja ka mujalt.

1. NÄIDEND KOLMES VAATUSES

Näidend on kirjutatud J.Viidingu ja T.Rätsepa “Olevuste” ainetel. Tegelasteks on peategelase, kelle nimi on A, sõbrad/olevused. Olevused elavad üheskoos ja käivad väljadel, kust leiavad asju, mille tähendus ja otstarve on neil ununenud. Inimeseks saavad nad vaid siis, kui neil kõik meelde tuleb. Tekstis on mitu olevust: mõnel neist nimedega, mõnel nimede asemel täht, mõnel pole midagi peale tekstijupi, mida nad kaasas kannavad ja kust nad tähti ja terveid lauseid ette loevad. Nad küsivad – kas on vaja täna minevikku mäletada või uuesti avastada/leida?

Tegelased (umbisikulised):

A – Alf (keegi teine, antagonist)

L – Laps (protagonist)

Olevused – Grafiithall, Tuhkhall, Hiirhall, Terashall, Lumivalge, Luuvalge

1. 2. Proloog

Lavakarbi ülemises osas jookseb tekst: Punkt, joon ja ala. Kaos ja selgus. Kuidas universumis orienteeruda. Fragmendist tervikuni. Hirm ja paljus. Loominguline energia.

2. ESIMENE VAATUS

“Uuuuuu...”

Tuul puhub püramiidse katuselaastudel ja tekitab tugevat heli. “UUUUUU” Inimeselaps, nii pisut üle meetri pikk, juba teab, et varsti näeb ta vilksamisi sõpra. Silmanurgast, nagu halli varju. Kui ta magama jääb, siis need olendid tulevad kindlasti. Tegelased, kes silmanurgas liiguvad, tulevad alati, kui tuule puhumine on katusel intensiivne. Vahetevahel üles ärgates ei teagi, kas tegu on reaalsuse või unenäoga.

Alfil, keda inimeselaps ootab, on kõrvad ja karvad, soomused ja tume koon. Alf, see silmanurga olend, on peaaegu sama pikk, kui ta ise. Seal ta hiiliski, seekord vist üksi. Laps teab, et on kuidagi temaga seotud, nagu väiksem õde või midagi sarnast. Neid olendeid on palju ja Alfi vanemad, kes ei lubanud neid koos mängima. Nad astusid iga kord vahele, kui ta tahtis rohkem kontakti saada. Nad võisid muutuda, võtta lapse vanemate kuju ja isegi hirmutada, lubada vanemad ära viia. Aga Alf hiilis ikka rõõmsalt tema ümber ja nad ajasid vahetevahel justkui juttu. Inimeselaps ei mäletanud kunagi, mida nad olid rääkinud. Ta arvas, et see on Alfi vanemate süü – nad oskasid mälu kustutada. Alfil endal olid samuti omamoodi võimed, vahel ta sundis lapse tarduma, liikumatuks. See oli seline imelik piiripealne olek, kus asjad paistsid teisiti kui tavaliselt. Varjutaguse maailma universum.

...

Kaks olevust istuvad mitmeid aastaid hiljem rohelistel pinkidel Tähtveres asuvas aias ja ajavad tasakesi juttu. Neil on varjud, sama tumedad, kui kunagi oli olnud ka Alfil, aga nad on palju pikemad, kui siis. Vahetevahel vilksab midagi silmanurgast, keegi justkui oleks möödunud... Ainult sääskedel ei ole varje.

Sirelid lõhnavad ja tagasi tuleb minna mööda mälu punkte ning jooni. Tuleb minna nii tagasi kui edasi. Tuleb minna, tagasiteed ei ole. Tuleb hoida fookust.

“UUUUUU”

L: Loen sulle Sagati, Prevetti, Talpsepp-Jaanisoo “Absoluutsest tõelisusest” ühe lõigu: (lk15)

“Ühesõnaga, toores tõelus. Probleem on selles, et meie inimolemine ei luba meid seal kaua

viibida, ilma et hakkasime mõistust kaotama. Olevik, millesse asetub improviseeriv pillimees või jalgpallur keset mängu, on pikitud reeglitega. Nagu ka varases lapsepõlves, kus hullusest lahutab meid vaid kukesamm, piirab meid reeglitega ema. Absoluutse tõeluse ja lõputuse mõõtmel on ühed ja samad. Sellegipoolest on nende vähendamine see, mis hirmutab Teisisõnu, kui meil lubatakse uskuda, et pääseme tervelt, et pääsemisvõimalus on olemas. Paanikat ei tekita mitte sajameetrine laine, vaid kümne või kaheistkümnene, mis aeglaselt kerkib. Ehk on viimase puhul õrn lootus ellu jääda. Esimese puhul mitte. Üks tiiger tekitab rohkem õudu kui sada. Ükski turvaala ei kaitse meid ta mälestuse eest – erinevalt näost jääb mälestus sellest terav kui samurai mõõk. Iga mälupilt tiigrist manab kõik teised tiigrid.“ (Sagati, Prevetti, Talpsepp-Jaanisoo 2023: 15)

L: Mõte olevikust kõnetab mind, aga vajab natukene rohkem keskendumist ja analüüsimist. Hirmu defineerimine või näide hirmust. Lootusest ja nende seosest. Sada tiigrit – ilmselgelt see ei anna eriti palju lootust, aga ühe eest võib-olla jookseb eest ära...

A: Sada on hoomamatu suurus.

L: Ta on heaks paralleeliks sellele elule, mis on siia maani kippunud kogu aeg olema nagu sada tiigrit või sada probleemi, mida olen püüdnud korraga lahendada. Kui seda on ükshaaval läbi võetud, siis on loogiline ja täitsa arusaadav, et ükshaaval on parem ülesandeid lahendada. Saja tiigri korraga hoomamine on siiski andnud mingi perspektiivi, mis on mingites olukordades olukordi paremini lahendama õpetanud, kui päriselt jama majas.

A: Mingi asjade paljus, mida annab justkui nendes tiigrites lahti võtta?

L: Seda küll. Kui nagu üks probleem jääb mingisuguse nurga taha kinni, siis kümme või sada probleemi saad kergelt, võtad järgmise probleemi ja lahendad järgmise osa probleemist. See annab motivatsiooni, tekitab heaolutunnet, et midagi on jälle lahendatud.

A: Tekitab selle tunde, et sa natukene nagu kontrollid midagi nii, et sa võtad suure asja tükkideks ja teed jupphaaval. Niimoodi sa jõuad aeg ajalt finišisse ka, korra on vahefiniš. Aga sa mainisid, et üks kolmnurk jääb nurga taha kinni. Kas see võib olla mingil moel metafoor sinu keevitatud kolmnurkadele? See on samuti paljus.

L: Jaa, saab kindlasti paralleeli tuua. Seda saab niimoodi vaadelda. Kindlasti seal on natukene seda. Seal on ruumi proovitud kihtideks võtta ja jupi haaval lahendada. Kolmnurki ja nende seotust saab kirjeldada selle nurga alt. Olen püüdnud rohkem kirjeldada, fikseerida ja kujutada seda kirjut või kirjused keskkondades, kus ma elu jooksul aega veetnud olen. Ikka samamoodi,

vanaema juures ja vanavanemate kodus ja vanematekodus... See rändamine nende punktide vahel kohati ühe päeva jooksul või rohkem kui kolmes kohas aega veeta...

A: Kui ma mõtlen selle sinu struktuuri peale, siis seal on see kolmelisus ja punktid ja rändamine nagu oleks struktuurina näha? Võib nii öelda?

L: Ma arvan küll, et võib. Olen proovinud erinevaid asju teha, aga lõpuks on sealt hakanud tulema see, mis ma viimastel kordadel näinud olen, mingi gravitatsiooni punkt... Justkui must auk...

A: Räägi lahti?

L: Visualiseeritud gravitatsioon on see, mida ma olen tundnud. Ühest küljest seal on palju asju korraga... nagu seal viimasel ajal on huvi pakkunud.. Mustad augud on ka. On mustad augud, on valged ka. Kui läheb sisse, siis peab kuskilt välja ka tulema. Analüüsisin vahepeal seda Malini maalinäitust. Koos sellega, nagu ühe Einsteini teooriate video kooskõlas, hakkas tekkima teooria mõtteid valgetest aukudest, sellest, kus nad on ja kuidas nad avalduvad. Esimene mõte, mis mul pähe tekkis on see, et äkki on nad kohati seal samas erinevate tuumade sees nagu meil teada tuntud Päike ja Maakera tuum. Et äkki see kogu see materjal, koos enda kõige muuga, mis nagu musta auku läheb, siis ikkagi tuleb küll mingite muude ülekannete läbi nagu meie puhul lainetena nagu Päiksest kui ka Maa tuumast, siis vibratsiooni või magnetlainetena... noh loominguna välja. Aga see vajab selgitamist ja mõtlemist. Aga sellised mõtted.

A: Sa pead silmas, et vastukaaluks mustale augule on need valged laigud kujund sellisele loominguks energiale?

L: Jah, midagi sellist. Kuhugi kogu see kraam peab minema. Kuidas päriselt täpselt kõik on, on raske hinnata, aga nii palju, kui me praegu hetkel oleme suutnud mõõta Einsteini matemaatika järgi ja praegu ka visuaalselt, nagu ma aru saan, selle viimase James Webbi teleskoobiga seda vaatasid, siis see must auk seal galaktika keskel eksisteerib. (Lisa 7)

3. TEINE VAATUS

Lavakarbi ülemises osas jookseb tekst: Punkt, joon ja ala. Kaos ja selgus. Kuidas universumis orienteeruda. Fragmendist tervikuni.

Seal kus ei ole midagi, on kõik võimalik. Vigade tegemine on osa protsessist, selle arvelt on tulemus töökindlam. “Maastik on inimese poolt tunnetatav, looduslike ja või inimtekkeliste tegurite toimel ning vastasmõjul kujunenud iseloomulik ala.” (Vikipeedia 2023. Maastik)

Tegelane A pistab pea aksi tagant välja ja hõikab ootamatult: “Feng shui on Yini-Yangi leidmine maastikul” (Kwok, O’Brien 2000: 20)

“UUUUU” puhub nõmmiku tuul, lapsed mängivad hoovis, mängumaja on ümber ehitatud kosmoselaevaks, kõigil on oksapüss vööl ja taskud käbigranaate täis. Kosmoselaevas on suur kontroller koos juhtkangiga. See on varustatud kõikvõimalike rakettide, pommide, tööriistade, toiduvareude, positsioneerimis seadmete, võrkude ja robotkätega – millega teistest maailmadest (planeedid, kosmos) resusse ja isendeid püüda.

3. 1. Kompositsioon

Ilmub Lumivalge Olevus, kummardab ja teatab tasasel häälel: “Defineerin mõistet *kompositsioon* järgmiselt:

- 1) üksikute elementide ja;
- 2) ülesehituse (konstruktsiooni) seesmiselt otstarbekas korraldus konkreetsel pildilisel eesmärgil.

Niisiis: kui (mingi) kooskõla pildilist eesmärki kehastab, tuleb kompositsiooniga võrdsustada. Seljuhul kooskõla ongi kompositsioon.” (Kandinsky 2020: 142)

3. 2. Punkt

Olevus, Lumivalge, jätkab oma targutavat monoloogi: “Geomeetriline punkt on nähtamatu entiteet.” (Kandinsky 2020: lk 158) “Seetõttu tuleb teda määratleda mittemateriaalsena. Materiaalses mõttes võrdub punkt nulliga. Selles nullis aga on varjul mitmesugused “inimlikud” omadused. Meie kujutluses on see null – geomeetriline punkt – seotud ülima kokkusurutusega, suurima tagasi hoitusega, kuid niisugusega, mis kõneleb.

Niisiis on geomeetriline punkt meie ettekujutuses kõige lähedasem ja individuaalsem kokkupuutekoht vaikimise ja kõnelemise vahel.” (Kandinsky 2020: 130)

3. 3. Joon

Lumivalge Olevus oleks vahepeal justkui veel heledamaks muutunud. Ta peab pausi ning jätkab hetke pärast: “Kuid võimalik on ka üks teine jõud, mis ei teki punktis, vaid väljaspool seda. See jõud ründab pinnale klammerduvat punkti, rebib ta sellest välja ning lükkab ta pinnal mingis suunas liikuma. Seeläbi tühistatakse punkti kontsentriline pinge, nii et punkti elu lõpeb ja temast saab uus entiteet, millel on oma enese elu ja mis allub omaenese seadustele. See on joon.” (Kandinsky 2020: 157)

Helehall olevus mühatab kõiketeadvalt Lumivalgele vastu: “Olevik, millesse asetub improviseeriv pillimees või jalgpallur keset mängu, on pikitud reeglitega.” (Sagati, Prevetti, Talpsepp-Jaanisoo 2023: 15)

3. 4. Loometeooriad

Lõpetuseks lisab Helehall kindlal toonil: “Feng shui põhineb uskumusel, et tuule ja vee jõud on kulutanud mägesid ja jõgesid ning teeb seda ka praegu. Termin feng shui väljendab looduskeskkonna võimsust, mis elab peidetud jõududes.” (Kwok, O’Brien 2000: 20)

Tunnetus ehk kognitsioon on tegelikkusest meelelise pildi loomine, sellest tulenevalt tunnetuse kaudu saab olend aru, mis teda ümbritseb, mis on selle ümbritseva tähendus olendi jaoks ja kas

on võimalik ümbrust muuta olendi heaolu tõstmiseks. Olendi all tuleb mõista nii ennast kui ka teisi loomi.

Vasakult tuleb Luuvalge. Kergelt kühmus, aga sirge sammuga ning teatab: “Mälu toimimisala hõlmab, sarnaselt looma turvaalale enda ümber, ala, mille piires ta võib end kindlalt tunda. Koera turvaalale tuginedes vastab loom kas põgenedes, ähvardades või otsekohe rünnates. Mälu puhul peab aga nägu piisavalt eemalduma, et säilitada terviklikkus.

Mis aga vahemaast hoolivat ei näi, on sirgjooned, korrapärased hulknurgad, teatud sümmeetria. Neid mäletada pole mingi saavutus. Geomeetriliste joontega maali rekonstrueerida pole raske, ent Jackson Pollocki oma taastada on võimatu muul moel kui vaid vihmaste piitsahoopide vaotatud küva ja pudeneva uduna.” (Sagati, Prevetti, Talpsepp-Jaanisoo 2023: 9)

Pärast kerget pausi seletab ta kiirustades edasi: “Kui päike on loojunud ja ülal ilmutab end juba mõni teine täht, hakkab taevas muutuma ilmaruumiks. Linnatuled takistavad meil seda muundumist kogeda (see eristabki linna külast). Kirevate tähtede vilkumine on see, mis meid lõputusse paiskab, mitte halastamatu must ruum, milles nood on asu leidnud. Seepärast me ei viivitagi joone tõmbamisega tähtede vahele, et taastada ilmaruumi taevalikkus. Lõppude lõpuks pole tähtkujud muud kui mitte vilkuvad majakad. Ja nüüd proovime järele toksida taevavõlvi muusikat, näitamaks, et siiski on mõni tähtkuju, mille ära tunneme. Strateegia on alustada suurimast ja äratuntavamast, näiteks Orioni vööst, et visandada keha või oda – midagi lihtsat, kui kuu on peidus ja taevas särab tähekülluses. Mõnikord tuleb leida mõni loosse mittepuutuv orientiirtäht tabamaks järgmist tähte. Siis saab jätkata lugu, mida kuulaja siiani jälgida suutis. Ja Hansu ja Grete kombel puistame idakaare valgusivakesi ning liigume mööda taevalaotust, teadmata, kas ollakse veel meiega, nagu väidetakse, või on sõbrad juba valguspiiskade vihmametsa ära eksinud. Tihti ei saa me oma lugu jutustades väljenduda kuigi selgelt. Kõike kogetut teravustada ei anna. Ja siis see juhtubki: keegi teine kasutab oma piltide jaoks ära meie pakutud langevad tähed ja arvavad täpisealt mõistvat, mis meiega juhtus.” (Sagati, Prevetti, Talpsepp-Jaanisoo 2023: 14)

Lumivalge olevus vaatab teda täiesti mõistmatult ja ütleb aeglaselt: “Mis puutub joone rolli ja tähendusse skulptuuris ja arhitektuuris, siis ei vaja ee siinkohal tõestamist- ruumilise objekti konstrueerimine on lineaarne konstrueerimine.” (Kandinsky 2020: 202)

Ja siis veelgi aeglasemalt: “Punkt on looduses endassetõmbunud entiteet, tulvil võimalusi. Punkti võib kohata kõigis kunstiliikides ning kunstnikud saavad üha enam teadlikuks tema seesmisest jõust. Punktide tähendust ei maksa alahinnata.

Skulptuuris ja arhitektuuris on punkt mitme pinna lõikumise tulemus – ta on ruuminurga lõpetus ja ja teisalt ka nende pindade tekkimise alguspunkt. Pinnad suunduvad tema poole ja kasvavad temast välja.” (Kandinsky 2020: 145)

Ning peaaegu kuuldamatult: “Kuid võimalik on ka üks teine jõud, mis ei teki punktis, vaid väljaspool seda. See jõud ründab pinnale klammerduvat punkti, rebib ta sellelt välja ning lükkab ta pinnal mingis suunas liikuma. Seeläbi tühistatakse punkti kontsentriline pinge nii, et punkti elu lõpeb ja temast saab uus entiteet, millel on oma enese elu ja mis allub omaenese seadustele. See on joon.” (Kandinsky 2020: 160)

4. KOLMAS VAATUS

Lavakarbi ülemises osas jookseb järgmine tekst: Minu kood. Skulptuur, kui teraapia. Mõttest reaalsuseni. Unistused ja unenäod. Maailma reaalsuse loomine.

Olevus, Helehall: “*FLOW* – Tegin väikse skulptuuri, milleks kasutasin eri materjale. Õhtuks sai skulptuur valmis ja ma võisin päeva jooksul tehtud rahul olla. Koju astudes tabasin end mõttelt, et ei mäletagi, mida olin õieti kõikide nende tundide vältel teinud. Suutsin meenutada, kuidas olin hommikul tööd alustanud, samuti oli mul selge mälupilt õhtust, kui töö oli juba valmis ent mida vahepeal olin teinud, sellest polnud mul vähimatki ettekujutust. Olin olnud nii süvenenud oma tegevusse, et polnud jõudnud terve päeva jooksul mõelda mitte millelegi, kõige vähem iseendale.” (Siukonen 2016: 17)

Helehall olevus mõtleb veidi, ning jätkab seejärel oma monoloogiga.

“Selline katkematu tööpäev on olekuna tervik, kuna töötegemine voolab takistusteta ja aja kulgu ega tühja kõhtu ei pane tähelegi. Mõned räägivad *flow*-kogemusest ja võib-olla oligi sellega tegu. Virgusin seepeale, et mu mõttesse oli kerkinud küsimus: mida ma olin kogu päeva mõelnud? Kas olin üldse midagi mõelnud?

Olin kasutanud oma töös terast ja puitu ja muid materjale, mille vormimiseks ja sobitamiseks pidi mitut tööriista kasutama. Tööpäeva jooksul oli mul tulnud kümneid lahendusi leida ja valikuid teha, ometi ei mäletanud ma sellest kõigest midagi. Kuigi võisin juba valmis skulptuuri vaadates küll taastada eri tööetapid, jäi tegelik sündmuste ahel mulle häguseks. Läksin koju ja jätsin kogu asja sinnapaika.” (Siukonen 2016: 17)

Olevus, Hiirhall, lausub hiirvaikselt: “Noor mees, jäta tähe mehe käe jälg! Õpi oma tugeva käega kirvest ja saagi käsitlema, palke siledaks tahuma, katuseharjale minema, katust panema ja taladele varbu põimima! Siis hüüa oma õde endale appi samamoodi, nagu tema palus sul oma tikkimistööd teha” (Siukonen 2016: 60)

Olevus, Grafiithall: “Mälu ja kujutlusvõime aitab meest, kui mees töötab. Ta kätt ei juhi mitte üksnes ta enese, vaid ka möödunud aegade meeste mõtted, ja olles osa inimkonnast, ta loob. Nõnda töötades oleme mehed ja me päevad on õnnelikud ning sündmusterohked.” (Siukonen 2016: 60)

Seepeale mühatab Tuhkhall talle vastu: “Lisaks kõigutamatule tungile võidelda mateeriaga on neil säilinud veel üks ürginimese iseloomujoon, millel on tänapäeval suur väärtus: instinkt tegeleda korilusega. Iga kruvi ja tee ääres vedelev metallikola on väärt peatumist, sest kui seda ei peaks vaja minema täna, siis kümne aasta pärast kindlasti.” (Siukonen 2016: 61) “Inimene väidab, et teab palju. Kuid ennäe! On tiivad seljas tal ju - Kunstid, seadused, teadused ja tosinad masinad. Ainus mis teada, on undav tuul, Ja ülejäänud on vaid luul.” (Siukonen 2016: 76)

Uus stseen: aksi tagant tulevad taas lavale tegelased L ja A. Üks ühelt poolt ja teine teiselt, ilma kivita. (Viitab lavastusele “Armastus kolme apelsini vastu”)

A: Kui sa oled neid oma struktuure teinud, oma loomingulisi kaardistusi teinud, siis kas sa oled seda teooriat ka kuidagi otseselt kasutanud? Kuidas sa oma töid näed? Sellise energia liikumise kontekstis?

L: Varasemaid töid?

A: Jaa, kas varasemates töödes on midagi, mida sa uutesse üle kannad? Mis see on, mida sa kaasa võtad?

L: Kõik tööd, mis ma teinud olen, on üht või teistpidi tulnud sümptomina välja. Räägivad sellest, mis on parasjagu mõttes olnud, teraapia vormis. Lihtsalt teinud midagi nagu, kakahäda, tuleb välja lasta.

A: Sa pead silmas, et see on vajadus olnud lihtsalt niimoodi teha?

L: Jah, see vajadus on olnud, mõjutada materjali. Materjal on läinud nii, nagu parasjagu mingi stress või lihtsalt nii kaua seda varasemate tööde puhul... Ühesõnaga välja olen proovinud saada seda stressi lihtsalt puhtalt füüsilise... Need on need vibratsioonid, noh...

A: Mis vibratsioonid?

L: Maakera tuuma võnkumine. Magnetheli.

A: Me ei tea täpselt, kust see tuleb. Siis on ta kohal ja otsib mingit väljapääsu ja vormi.

4. 1. Materjal

A: Aga, kuidas sa siis tegema oled hakanud? Kuidas sa materjali oled valinud?

L: Materjali valik... Metall on minu jaoks kõige lihtsam. Ta allub manipulatsioonile, seda saab tuimalt jõuga manipuleerida. Ta allub kuumuse ja jõu abil, teda saab korraks muuta elastseks ja üsna kiiresti muutub ta tahkeks ja konkreetseks. Teda on võimalik vaadelda ja mõelda, mida temaga edasi teha, saab julgelt ilma suurema ülemõtlemiseta temaga toimetada. Kõike saab edasi ja tagasi liigutada, ei ole nagu kivi või puit, et läheb katki. Neid võrdlemisi sarnaselt kokku tagasi panna on väga raske.

A: Sa tahad öelda, et selles taasajatatavas valatavas paindlikkuses on... sa praegu rääkisid valust mitte keevitamisest?!

L: Üleüldse metallist.

A: Et ta tegelikult on ka sümboolselt seotud sinu sellesama ajamõõtmega? Et ta võib olla enne ja praegu, minevik ja olevik ja tulevik ka... See materjal tegelikult võimaldab liikumist? Kas ma sain sinust õigesti aru?

L: Ma arvan küll, et see on kindlasti niimoodi ka seostatav. Ta salvestab enda vormi kergelt.

A: Sest neid teisi ei saa ju muuta edasi ja tagasi...neile ei saa selles mõttes nagu ajatähendust panna.

L: Jaa, seda saab niimoodi vaadelda küll.

A: Kas see tuleb kaasa, kui sa valisid oma materjaliks metalli – küll mitte valataval moel? Või miks sa selle keevitatava metalli valisid?

L: Erinevaid põhjuseid. Ühest küljest on ta kergesti kättesaadav materjal. Teisest küljest on ta ikkagi teadlikult valitud ka, sest sinna jäävad need pinged ühte või teistpidi sisse.

A: Ta salvestab materjalina ikkagi sinu jaoks midagi?

L: Jah, ja seda saab kerge vaevaga justkui rääkima panna. Katsudes tunda seda pinget, mis saab ka nagu tunda näiteks nagu... paljusid materjale saab muidugi ka heli kaudu... Kõike, mis on sinna sisse pandud, saab nagu mängima panna. Ta on nagu kõlar.

A: Helidest mõtles Vassili Kandinsky juba sada aastat tagasi. Tema jaoks on igal värvil ja objektil oma seesmine kõla, konkreetne vaimne heli, mis saab olla ja on kõigi kunstiliikide algmaterjal. Ehk oleks olnud ka materjalidel, aga ta lihtsalt maalikunstnikuna ei tegelenud nendega.”

L: Tagasi tulles siis ikkagi proovib see töö kujutada koordinaate, punkti. Oleviku punkti. Ma ei tea, kas on korrektne niimoodi öelda?

A: Ma arvan küll. Tegemist siis on sinu psühholoogilise maastikuga tegelikult. Kas nii võib öelda?

L: Võib küll.

A: Tegemist on sinu mälumaastikuga ka? Läheb ta nagu ka siis ajas minevik, olevik ja tulevik?

L: Jah!

Lumivalge pistab pea sireli tagant välja, viipab ja hõikab: “Kuna nähtamatu entiteet on geomeetiline punkt, siis tuleb seda määratleda mittemateriaalsena. Materiaalses mõttes võrdub punkt nulliga. Selles nullis aga on varjul mitmesugused “inimlikud” omadused. Meie kujutluses on see null - geomeetiline punkt - seotud ülima kokkusurutusega, suurima tagasihotusega, kuid niisugusega, mis kõneleb. Niisiis on geomeetiline punkt meie ettekujutuses kõige lähedasem ja individuaalsem kokkupuutekoht vaikimise ja kõnelemise vahel.” (Kandinsky 2020: 130)

4. 2. Kolmnurkadest

Kandinsky räägib murdjoontest ehk nurki moodustavatest joontest. Olevus, Lumivalge: “Nurk tekib kahe jõu mõjul. Murdjoone lihtsaim vorm koosneb kahest osast ja sünnib kahe jõu ühekordse kokkupõrke tagajärjel. See lihtne protsess aga põhjustab tähtsa erinevuse sirgete ja murdjoonte vahel: murdjoonel tekib palju suurem kokkupuude pinnaga ja tema on juba midagi, mis meenutab pinda. Pind hakkab tekkima ja murdjoon on sillaks selle juurde.” (Kandinsky 2020: 169)

Lumivalge lahkub lavalt ja taas ilmuvad pilkasest pimedusest välja tegelased L ja A. Laval on kaks tooli. Nad istuvad vastakuti ja hakkavad taas arutama.

A: Sul on seda kolmnurga kujundit hästi palju. Kas see on juhuslikult tulnud, kuidagi sellest struktuurist välja kujunenud või oled sa seda (kindlasti mõnevõrra) teadlikult suunanud? Mis suhe sul sellega on?

L: Alatest kolmest punktist saab seda päris koordinaati kujutada. See, et nende kolmnurkade sees tekib omakorda see kujuteldav koordinaat. Mida ma sellega öelda tahan, see ei ole muidugi täiesti selge, aga ta tuleb.

A: Kandinsky järgi on punkt kõige algus ja ta läheb liikvele sellest nullist. Kolme punkti vahel on juba mingi ala, seal tekib pind nagu pinnalises kompositsioonis. Kas sa püüad sinna oma psühholoogilist pinda, oma mõttemaailma pinda, selles mõttes annad koordinaadid?

L: Jah, kindlasti. Jah!

A: Kahe punkti vahel on juba joon. Kolm punkti siis on juba nagu ala.

L: Jah!

A: Osade inimeste jaoks on kolmnurkadel liiga teravad nurgad. Kuidas sinu jaoks on see tunnetus? Miks näiteks kolm, mitte neli, kuus või kaheksa?

L: Neli on ühest küljest liiga palju ja teisest küljest liiga korrapärane. Nende jooned, või vähemalt meie inimeste reaalsuse kujutamises, lähevad nagu liiga kirjuks, teisest küljest liiga korrapäraseks. Sul võib midagi olla sees, aga see tundub olema üks nendest dimensioonidest, mida me ei suuda nii hästi tajuda. Vähemalt mina ei suuda. kolmnurgast saab teha kuusnurkasid ja paljusid teisi. Nelinurgast mitte, paned kaks nelinurka kokku ja ikka on nelinurk.

A: Sa kasutad väljendit *polygon*. Mis see sinu jaoks on? Mis tähenduses sa seda kasutad?

L: *Polygon* on kolmnurkse põhjaga püramiid. Nad tekivad ka sinna töösse, aga ei ole kindel, kas perspektiivis seda *polygoni* nii väga kasutaks. *Polygon* on selline, mis sobib igale poole. Kolmnurk on kõik see, millest alguse sai.

Ilmub terashall olevus nimega Vikipeedia: “Korrapärane *Polygon* ehk korrapärane hulknurk – Eukleidilises geomeetrias on korrapärane hulknurk hulknurk, mis on otsene võrdnurkne (kõik nurgad on mõõtudelt võrdsed) ja võrdkülgne (kõik küljed on ühepikkused). Regulaarsed hulknurgad võivad olla kumerad, tähekujulised või viltu. Piirjoones läheneb järjest suurema arvu külgedega korrapäraste hulknurkade jada ringile, kui ümbermõõt või pindala on fikseeritud, või korrapärasele apeirogoonile (tegelikult sirgjoonele), kui serva pikkus on fikseeritud.” (Vikipeedia 2024. Regular Polygon)

A: Kuidas ta sellest alguse sai? Kuidas ta sinuni jõudis? Kuidas sa teda märkama hakkasid?

L: Seda on tõesti väga raske kätte saada. Ta lihtsalt jõudis vihiku äärele.

A: Kas siin on sinu jaoks mingit automatismi neid tehes? Kas hakkas tulema alateadvusest välja?

L: Jah, just jah. Hakkas tulema ja temaga saab alati lõputult minna. Saab kahemõõtmelisel paberil tekitada kolmemõõtmelisuse illusiooni.

A: Ja lõputult pikendada? Laiendada lõputult nagu välja põhimõtteliselt? Oma ala muudkui juurde teha.

L: Täpselt!

4. 3. Epiloog

Tegelased L ja A teevad kolm täistiiru pöörleval laval ja jätkavad viimase dialoogiga. Akside tagant imbub lavalaudadele toss, mis jätab tunde, et tegemist on varajase hommikuga. Kõik on vaikne. Varasuvine kaste on maas ja linnud siristavad taamal vaikselt oma laulu ritsikate viiuldamisega võidu. Idüll.

A: Miks sa just kolmnurka armastad?

L: Ta natukene on seotud sellega, et isa kasutas sarnaseid kujundeid, kui ma väike olin, palju. Ta kasutas selle kohta väljendit kümmenurk. (Lisa 5)

Terashall Olevus, “Hulknurk, polügoon, sirglõikudega (hulknurga külgedega) piiratud tasandiosa; kinnine murdjoon. Külgede otspunktid on hulknurga tipud. Tasandiline hulknurk on lihtne, kui ta ennast ei lõika, ja kumer, kui ta asetseb igast küljest või selle pikendusest ühel pool. Vaata ka korrapärane hulknurk.” (Eesti Entsüklopeedia 2006)

L: Mäletan lapsepõlvest, et tal oli neid ja ta asetask neid erinevatesse kohtadesse.

A: Need on kogu aeg sinu ümber olnud, sinu juures olnud, et nad on sinuga alati kaasas olnud kuidagi?

L: Jah, sealt nad võisid vabalt tulla. Isalt on alati puudu nagu täpselt see. Kui nad omavahel kokku panna, siis jääb puudu alati see üks kolmnurk.

A: Mis seal puudu jääb? Mis seal on? Seal on see avatud koht?

L: Temas endas tegelikult on puudu nagu kaks, aga, kui sa paned teisega kokku, siis jääb üks puudu. Ühte või teistpidi jääb puudu...

A: Kas sa tajud seda kuidagi hea või halvana? Või võimalusena?

L: Muudab nagu natuke rahutuks. Ma ütleks, et vähemalt teatud ajahetkel ei taju halvana, aga varem on vist pigem hasarti tekitatud, et mis ma panen, et tuleks tervik.

A: Siis see pakub sulle tegelikult ikkagi võimalust? Võimalust edasi liikuda?

L: Jah! Lõputut võimalust edasi liikuda.

A: See on midagi, mille abil seda tegelikult välja ehitada?

L: Njaa...

A: Mis seal videos on loominguga seotud?

L: Aga selles Terence Howardi videos tekitab minus konkreetseid seoseid mitu asja.

Esimene asi. Mälestus emaüsas olemisest, mis minul otseselt on ainult mingid pildid siia reaalsusesse tulemisest, ma ei ole kindel, kas see on päris. Momendid, momendipildid sellest esimesest ebamugavusmomendist, kui sa tuled sellest mugavast kohast ära. Ta kirjeldab seda. Väidab, et ta esimene sõber oli ema käsi, tal on sellest esimesed teadvusmomendid. Avastab, et tal on sõber, mis on käsi, aga ta ei saa veel aru, mis see on. Igal juhul see on tema sõber.

Teine asi. Eluaeg on mul olnud need rasked asendustegevused, kui ma pean tegema mingit eriti vastikut asja. Asja, mida ma lihtsalt olen kohustatud tegema ja pääsu pole. Olin sunnitud põhikoolis tuupima lihtsalt. Ainuke viis, kuidas ma sain sõnade töö tehtud, oli see, et ma lõin endale mõttepalee, ma seostasin sõnad objektidega. Need sõna ei olnud seotud selle objektiga. Lihtsalt panin nad järjekorda, lihtsalt lõin suvalised seosed. Peas kõndisin oma kodus ringi ning justkui lugesin. See objekt on see sõna ning teine oli teine. (Lisa 6)

Tegelased L ja A vaatavad üksteisele mõtlikult otsa ja lahkuvad vaikides lavalt. Mängima hakkab tiksuv muusika ning kardinad tõmmatakse ette. Lõpp.

KOKKUVÕTE

Diplomitöö kirjalik osa on interdistsiplinaarne. Töö kirjutamisel kerkis üles väga palju teemaarenduse võimalusi, mida saan loodetavasti skulptorina kasutada ja edasi arendada. Töö on tervikuna mulle avanud uusi ja vanu suundi, lisaks teadmisi avardanud ning loomeimpulsse andnud. Loodetavasti pakuvad töös käsitletud teemad lugejale motivatsiooni loovate võimaluste arendamiseks.

Diplomitöö kirjalik osa püüab eksperimentaalses võtmes avada minu lõputöö praktilise osa kontseptsiooni. Töös käsitletud mõtteid saan kunstniku ja skulptorina kasutada oma edasistes praktilistes loometöödes ja loodetavasti pakub töö lugejale ja vaatajale motivatsiooni ka enda loovate võimaluste arendamiseks. Unistuste maastik on isiklik. Samas peegeldab see ka vaatajat. Tühjus, mis on minu maastiku struktuuri vahel jätab võimaluse unistusteks ka vaatajale. Maastikud eristuvad üksteisest nii nagu inimesed on erinevad, kuid inimene otsib ka sarnasust, näiteks unistustes turvatunnet, struktuuri, mille najal vaimselt seista, mõtteainet, mida jagada.

Kunsti tasub õppida, sest see on piiritu kommunikatsioonivahend. Kunsti abil saab suhestuda inimeste ja olenditega, kelle keelt me ei valda või hoopis ajaga, mis oli ja mis tuleb.

SUMMARY

The written part of this thesis is interdisciplinary. While writing the thesis, many possibilities for topic development emerged, which I hope to use and further develop as a sculptor. The work as a whole has opened up old and new directions for me, expanded my knowledge, and provided creative impulses. I hope that the topics covered in this work will offer the reader motivation to develop creative opportunities.

The written part of the thesis tries to open the concept of the practical part of my thesis in an experimental way. As an artist and sculptor, I can use the thoughts discussed in the work in my further practical creative works, and hopefully the work will provide the reader and viewer with motivation to develop their own creative possibilities. The landscape of dreams is personal. At the same time, it also reflects the viewer. The void that is between the structure of my landscape also leaves the viewer with the opportunity for dreams. Landscapes differ from each other just as people are different, but a person also looks for similarity, for example, a sense of security in dreams, a structure to stand on mentally, something to share.

Studying art is worthwhile because it is an unlimited means of communication. Through art, one can relate to people and beings whose language we do not know, or even to times that have been and are yet to come.

KASUTATUD KIRJANDUS

Eesti Entsüklopeedia 2006. Hulknurk. Kasutatud 28.05.24, [hulknurk - Eesti Entsüklopeedia](#)

Kandinsky, Vassily 2020. Vaimsusest kunstis, eriti maalikunstis. Punkt ja joon tasapinnal. Pildikunsti elementide analüüs. Tartu

Kwok, Man-Ho; O'Brien, Joanne 2000. Feng Shui elemendid. AS Sinisukk. Eesti

Sagasti, Luis; James, Prevett; Talpsepp-Jaanisoo, Berit 2023. Absoluutne tõelus/Absolute reality. Kirjastus: DingTing. Helsinki

Siukonen, Jyrki 2016. Vasar ja vaikus. Lühike sissejuhatus tööriistade filosoofiasse. Eesti Kunstiakadeemia. Tallinn

Vikipeedia 2023. Maastik. Kasutatud 28.05.25, [Maastik – Vikipeedia](#)

Vikipeedia 2024. Regular polygon. Kasutatud 28.05.24, [Regular polygon - Wikipedia](#)

LISAD

Lisa 1

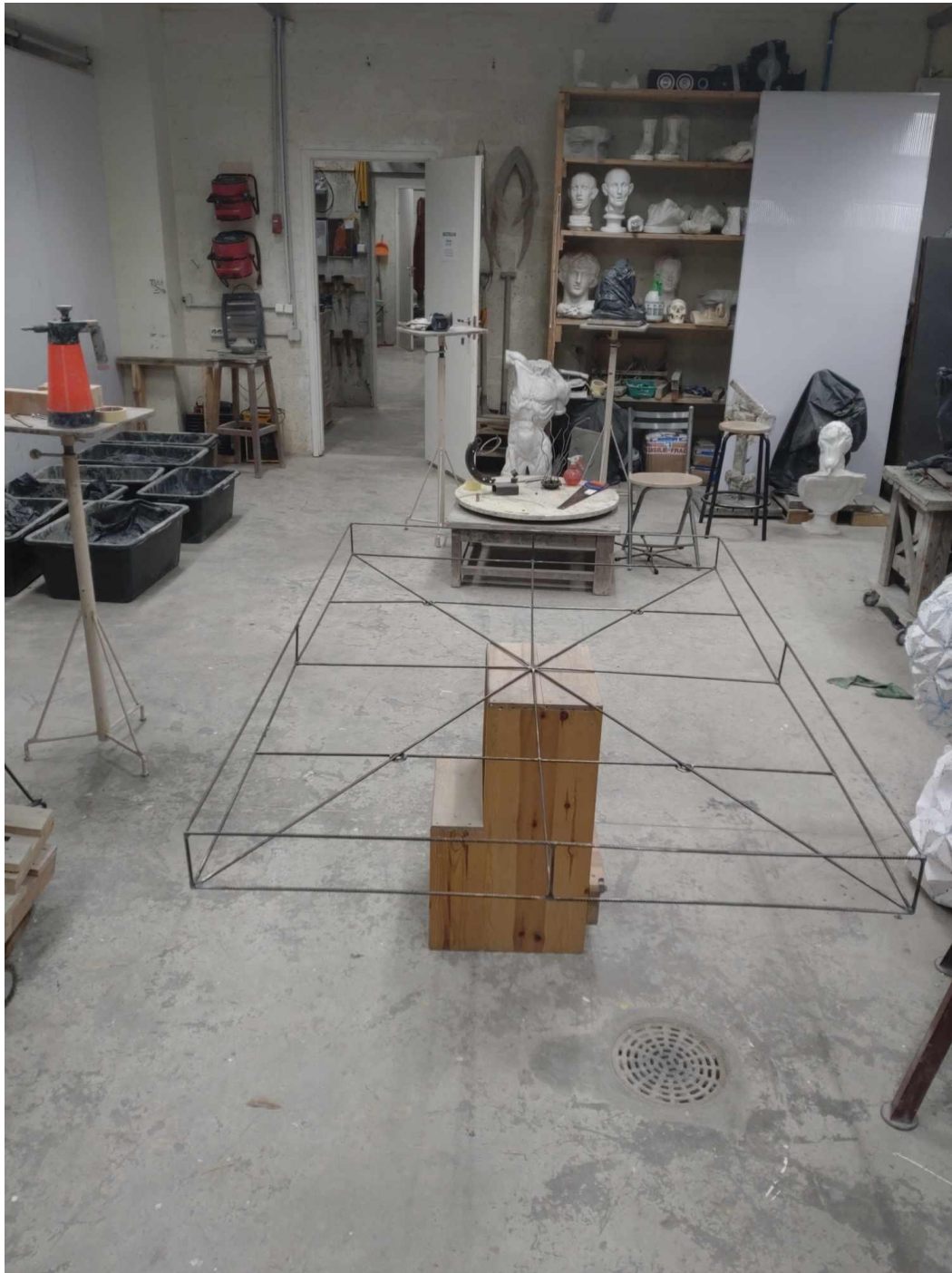

Foto 1: Tukmann, Andreas 2024. Erakogu

Lisa 2

Foto 2: Tukmann, Andreas 2024. Erakogu

Lisa 3

Foto 3: Tukmann, Andreas 2019. Erakogu

Lisa 4

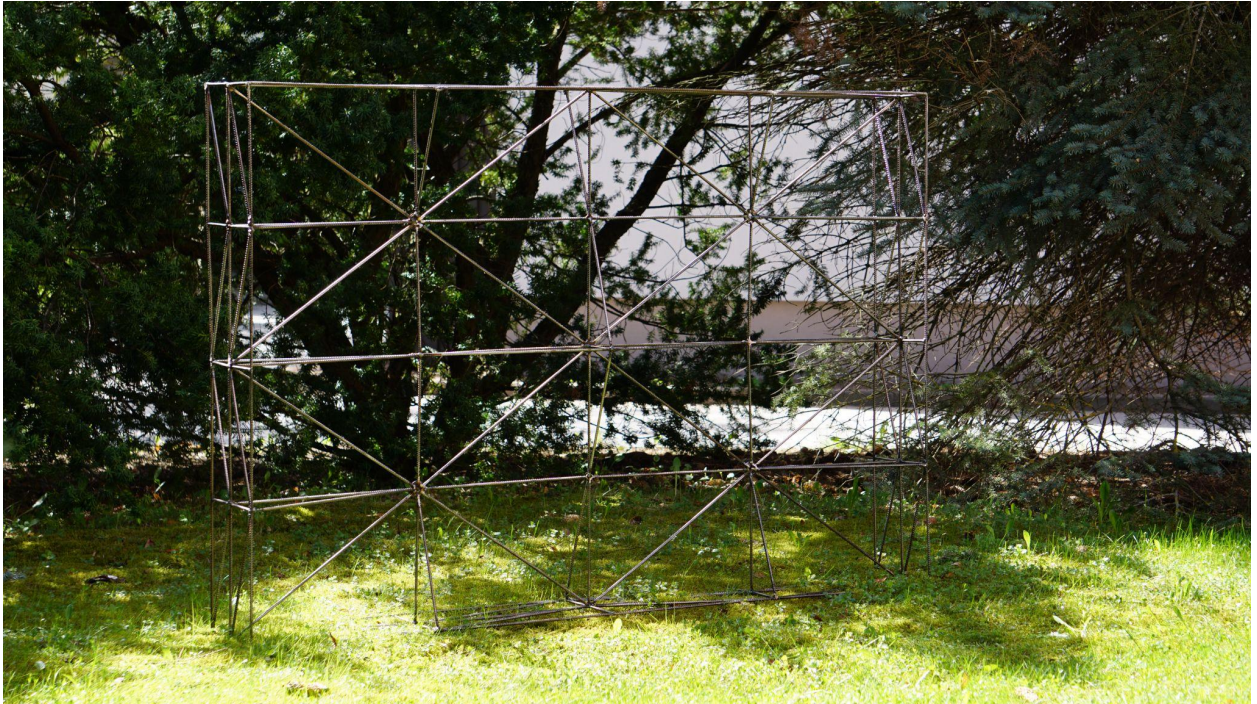

Foto 4: Tukmann, Andreas 2024. Erakogu

Lisa 5

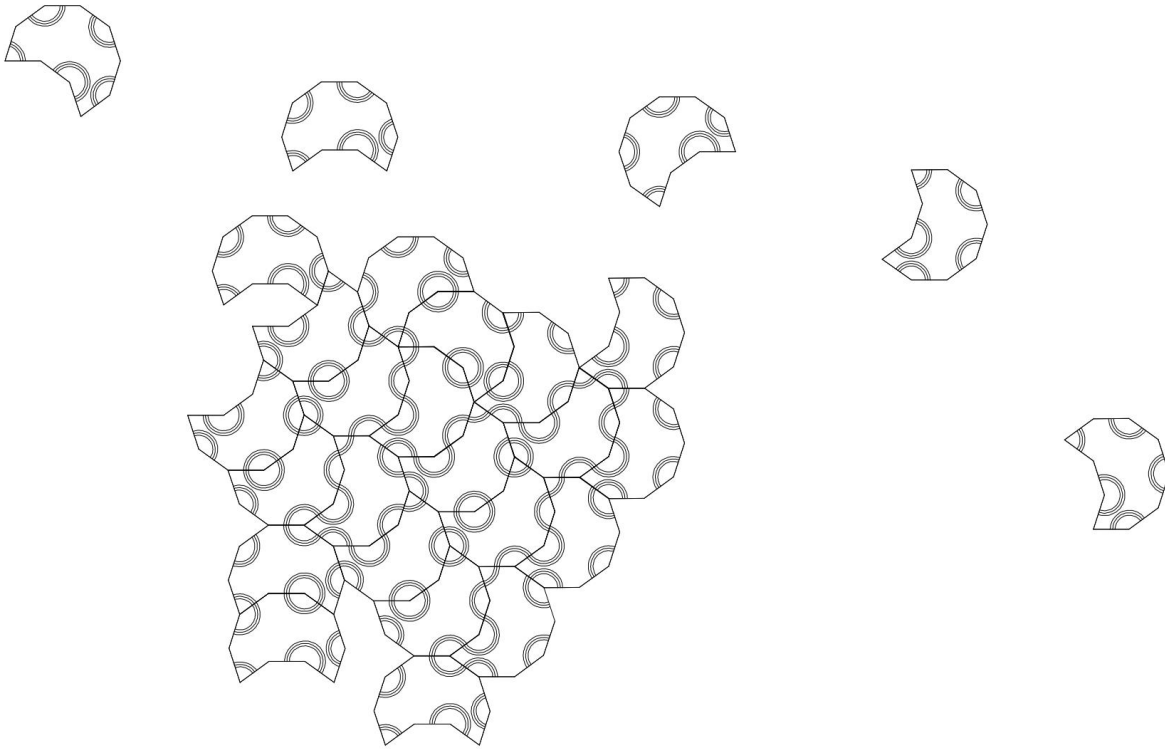

Foto 5: Tukmann, Erik 2004. Erakogu

Lisa 6

<https://www.youtube.com/watch?v=g197xdRZsW0&t=1690s>

Video 1: PowerfulJRE 2024. *YouTube*

Lisa 7

<https://www.youtube.com/watch?v=6akmv1bsz1M>

Video 2: Veritasium 2024. *YouTube*